

För en aktiv och meningsfull fritid för alla barn och unga!

– Vårt ställningstagande för gemensamt engagemang och agerande inom Healthy Cities Sverige

Ta barn och ungas hälsa och välbefinnande på allvar

Vi, medlemmar i Healthy Cities Sverige, samlade i Borås den 13–14 mars 2025, bekräftar vårt gemensamma engagemang och agerande för att säkerställa och främja en aktiv och meningsfull fritid för alla barn och unga i samhället, särskilt de med sämre förutsättningar.

Vi konstaterar att barn och ungas hälsa och välbefinnande tyvärr varken är jämställd eller jämlik. Det ser olika ut för olika grupper flickor och pojkar. Psykisk ohälsa och brist på fysisk aktivitet är två folkhälsoutmaningar kopplade till bristen på en aktiv och meningsfull fritid. Vi är djupt bekymrade då vi befarar att utvecklingen kan påverka framtidstron hos en hel generation barn och ungdomar. Det handlar om existentiell hälsa och det är en social hållbarhetsutmaning som vi behöver arbeta mer med.

Vi behöver ta barns och ungas rätt till hälsa och välbefinnande på allvar, även när det råder ekonomiskt svåra tider. En aktiv och meningsfull fritid bidrar till en fungerande skolgång, bättre skolresultat och rustar barn och ungdomar för framtiden. Med utgångspunkt i det generella folkhälsoarbetet måste åtgärder styras mot alla barn och unga, särskilt de med sämre förutsättningar. Barnets rättigheter behöver vara grunden och särskild hänsyn behöver därför tas till olika faktorer som exempelvis kön och könsidentitet, var man bor, socioekonomiska förhållanden, funktionsförmåga, etnisk bakgrund och sexuell läggning.

10 punkter där vi gör skillnad!

Kommuner och regioner kan säkerställa och främja en aktiv och meningsfull fritid för alla barn och ungdomar:

1. Barnhälsa, elevhälsa och ungdomshälsa som både följer hälsoutvecklingen och arbetar främjande med att uppmuntra barn och ungdomar till en aktiv och meningsfull fritid.
2. Förskola och skola av god kvalitet där det finns tid och utrymme för rörelse, kultur, naturupplevelser och gemenskap.
3. God och tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet som främjar rörelse, kultur, naturupplevelser och gemenskap.
4. Skapa levande leklandskap och kreativa lärmiljöer där naturkontakt är en naturlig del av helheten och bidrar till barns delaktighet och kreativitet.
5. Samhällsplanering som främjar en aktiv och meningsfull fritid genom trygga mötesplatser, spontanidrott, gång- och cykeltrafik samt tillgång till natur och kultur.
6. Samarbete med föreningsliv, näringsliv och organisationer för främjande av en aktiv och meningsfull fritid genom kultur, natur och fysisk aktivitet.
7. Regional utveckling och samarbete mellan regioner, kommuner och andra aktörer för att främja en aktiv och meningsfull fritid hos alla barn och unga.

8. Dra nytta av befintlig statistik och kunskapsunderlag samt involvera olika grupper av barn och unga i beslutsprocesser.

9. Bedriva ett strukturerat arbete för att motverka kränkningar, diskriminering och våld samt genomföra trygghetsskapande insatser som omfattar den digitala världen.

10. Bedriva ett strukturerat arbete för att främja jämlika och jämställda relationer hos barn och unga.

Det är upp till varje kommun och region att prioritera vilka av punkterna som är mest angelägna att arbeta med för att åstadkomma en aktiv och meningsfull fritid för alla barn och unga.

Vi behöver hjälpas åt

Kommuner och regioner kan göra mycket, men vi behöver samarbeta över sektorsgränserna för att nå resultat. Det är därför viktigt att regeringen och statliga myndigheter involverar kommuner och regioner i nationella satsningar och i högre grad än idag nyttjar kunskapen och genomförandekraften som finns på lokal och regional nivå.

Regeringen och statliga myndigheter bör säkerställa att åtgärder och nationella satsningar för en aktiv och meningsfull fritid bidrar till att öka jämlikheten i hälsa för olika grupper av barn och unga, särskilt de med sämre förutsättningar. Ett perspektivskifte behövs som innebär att se barn och ungdomar som en resurs.

Detta är nödvändigt för att på allvar arbeta mot det nationella folkhälsomålet "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation". Vi vill därför att den nationella nivån ökar fokus på hälsofrämjande åtgärder som når alla, i synnerhet de med sämre förutsättningar

Vi behöver vara modiga, våga tänka nytt och ta gemensamma kliv för en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga. Vi behöver både säkerställa att det finns tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter och att det finns närvarande och stöttande vuxna, inte bara i hemmet och skolan utan även i samband med aktiviteterna. Detta kräver resursförstärkningar från stat, kommun och region samt ökad samverkan mellan offentliga aktörer och privata och ideella initiativ.

Ett exempel är införandet av "Fritidskortet" som vi hoppas på kan bidra till att fler barn och unga kan delta i fritidsaktiviteter. För att reformen ska få genomslag och nå ut till olika grupper barn och unga menar vi att det behövs ett tydliggörande kring ansvarsfördelning och implementeringsprocess samt kompletterande resurser och åtgärder som bidrar till att det finns tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter i olika bostadsområden och olika delar av landet.

Det måste också finnas möjligheter för olika grupper barn och unga att delta i olika aktiviteter. För detta krävs ett aktivt jämställdhetsarbete och uppsökande verksamhet för att förändra normer och synsätt när det gäller flickors och pojkers möjligheter att delta i olika kultur- och fritidsaktiviteter.

Genom att ställa sig bakom detta ställningstagande uppmanar vi varandra och andra i samhället att göra sitt yttersta för att dagens och kommande generationer barn och unga ska ha möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid. Detta för att må bra, utvecklas och känna mening och framtidstro.

Vi som medlemmar i Healthy Cities Sverige bidrar redan men vi vill bidra i ännu högre grad till en aktiv och meningsfull fritid för att alla barn och unga ska må bra.

För ett jämlikt, jämställt, hållbart och demokratiskt samhälle. Idag och i framtiden!